

مصادره ۸۳ درصد از آب ارس توسط ترکیه

نتایج یک مطالعه جدید از زیاده‌خواهی‌های ترکیه پرده برداشته و نشان می‌دهد که این کشور قصد دارد تا با تکمیل پروژه داپ، ۸۳ درصد پتانسیل رودخانه ارس را مهار کند.

به گزارش آران نیوز به نقل از تسنیم، مناقشات آبی بر سر رودخانه‌های مرزی در نقاط مختلفی دنیا وجود دارد و معمولاً کشورهایی که در بالادست رودخانه‌ها هستند، از این ویژگی به عنوان اهرم فشاری بر کشورهای پایین دست استفاده می‌کنند.

این موضوع در منطقه خاورمیانه نیز پررنگ است و در سال‌های اخیر موضوع مناقشات آبی کشور ما را درگیر کرده و متأسفانه عملکرد منفعلانه مسئولین در بحث "دیپلماسی محیط زیست" به کشورهای هم‌چون افغانستان و ترکیه اجازه داده تا از موقعیت خود سوء استفاده کرده و قصد دارند که آب را سلاحی برای تحت فشار گذاشتن جمهوری اسلامی ایران بسازند.

سیاست‌های آبی خصمانه ترکیه در قبال کشورهای همسایه در حوضه دجله و فرات و در حوضه رودخانه ارس در قالب پروژه‌های "گپ" و "داپ" دنبال می‌شود و این کشور قصد دارد تا با ساخت سد‌های متعدد حقابه کشورهای پایین دست از این رودخانه‌ها را پایمال کرده و از آب به عنوان ابزار قدرت در منطقه استفاده کند.

پیش از این اثر سدسازی‌های پروژه گپ در خشکسالی‌های اخیر عراق، سوریه و ایران مشخص شده بود و اکنون همه کارشناسان در رابطه با زیاده‌خواهی‌های این کشور در حوضه آبریز رودخانه ارس هشدار می‌دهند.

به تازگی مطالعه جدیدی درخصوص نقشه‌های ترکیه در قابل رود ارس توسط سعید نسترنی عموقین، سیده زهرا فریشتی، حجت میان آبادی و عاطفه پرورش ریزی انجام و در سامانه نشر مجلات دانشگاه تهران منتشر شده است. این مطالعه نشان می‌دهد که ترکیه با جلوگیری از ورود آب به سایر کشورهای این حوضه قصد دارد تا ۸۳ درصد پتانسیل رود ارس را داخل مرزهای خود مهار کند.

در این مطالعه آمده است، کشور ترکیه تا قبل از سال ۲۰۰۰ میلادی، تنها چهار سد با مجموع ظرفیت ۶۲۱ و ۷۶۱ میلیون مترمکعب در حوضه رودخانه ارس به بهره‌برداری رسانده بود، اما طی دو دهه بعد، یعنی تا سال ۲۰۲۰ با ساخت پنج سد دیگر با مجموع ظرفیت ۸۴۶ میلیون مترمکعب، قادر به مهار یک میلیارد و ۴۶۸ میلیون مترمکعب از آب رودخانه ارس شده است.

اما مقامات ترکیه به همین میزان بسنده نکرده و از سال ۲۰۱۴ احداث هفت سد دیگر در حوضه ارس را هم آغاز کرده‌اند. این سد‌ها در مجموع، ظرفیتی معادل یک میلیارد و ۸۷۴ میلیون مترمکعب دارند. علاوه بر این هفت سد، برنامه ریزی برای هفت سد دیگر نیز در دستورکار مقامات ترکیه قرار گرفته است که برابر اطلاعات منتشرشده مجموع ظرفیت آن‌ها ۴۰۱ میلیون مترمکعب است.

این بدان معناست که پس از ساخت تمامی سد‌های برنامه ریزی شده و در دست احداث، ترکیه قادر خواهد بود ۳ میلیارد و ۷۴۳ میلیون مترمکعب آب را در این حوضه آبریز فرامرزی مهار کند. این درحالی است که برابر اطلاعات DSI، میانگین پتانسیل حوضه رودخانه ارس در کشور ترکیه برابر با ۴ میلیارد و ۴۷۳ میلیون مترمکعب است.

به بیان دیگر، ترکیه برنامه ریزی کرده که بیش از ۸۳ درصد پتانسیل حوضه آبریز ارس را در خاک خود کنترل و مهار کند، موضوعی که تأثیری عمیق بر پایین دست رودخانه خواهد گذاشت.

نویسندگان با اشاره به سیاست آب به جای نفت که در بسیاری از کشورهای فاقد منابع نفت و گاز دیده می‌شود، معتقد هستند، ترکیه در تأمین انرژی موردنیاز خود وابسته به کشورهای منطقه است و به همین دلیل این کشور درصدد است تا در کنار سیاست به حداقل رساندن وابستگی به واردات نفت، تولید انرژی برقابی خود و در نتیجه آن کنترل آب به واسطه سد را افزایش دهد.

محققان می گویند: سیاستمداران ترکیه با تشکیل ائتلافات آبی در سطوح بازیگران استانی تا کشوری، در حال مشروعیت بخشیدن به دو موضوع اساسی هستند:

۲. سازه های کنترل آبی کشور ترکیه، تهدیدی برای کشور های پایین دست نیستند.

کشور ترکیه ائتلافات آبی متشکل از مقامات دولتی، متخصصان آب و روزنامه نگاران ایجاد کرده است تا در سطح بین الملل روایت های مشابهی از بازیگران مختلف بیان شود تا برای همگان یقین شود که آب ابزار دستیابی به اهداف سیاسی ترکیه نیست و شواهد نشان می دهند که این کشور با استفاده از ابزار های نوین دیپلماسی، در این مورد تا حد زیادی موفق بوده است.

پژوهشگران هشدار می دهند که اقدامات ترکیه در حوضه آبریز فرامرزی ارس بر کمیت و کیفیت آب این رودخانه تأثیر سوء دارد. آن ها می گویند تغییر کمیت و کیفیت جریان ورودی از رودخانه ارس به ایران می تواند «منطقه آزاد تجاری ماکو» و «منطقه آزاد ارس» را که نقش مهمی در اقتصاد کشور دارند، متضرر کند.

همچنین «دشت مغان» که درصد قابل توجهی از امنیت غذایی ایران را تأمین می کند، تحت تأثیر قرار می گیرد. تغییر کیفیت آب ارس و پروژه های توسعه ای در بالادست در ارمنستان و ترکیه در حوضه آبریز فرامرزی ارس از جمله عواملی هستند که می توانند بر شدت مناقشه میان کشور های ساحلی ارس بیفزایند.

محققان این مطالعه در پایان خاطرنشان کردند: توصیه می شود "ابزار های نوین دیپلماسی آب" برای جمهوری اسلامی ایران در حوزه آبریز فرامرزی ارس شناسایی شد و کارکرد و کاربرد آن تعیین شود.

همچنین ضروری است بازیگران اثرگذار و اثرپذیر بر روابط هیدروپلیتیکی ایران در حوزه آبریز فرامرزی ارس در مقیاس فرو و فرامطقه ای شناسایی شوند. این بازیگران ممکن از کشور های ثالثی باشند که از وجود مناقشه در منطقه منتفع خواهند شد و ایجاد اختلاف بر سر آب های مشترک فرامرزی حوزه آبریز ارس را عوامل برای دستیابی به اهداف خود یابند

همچنین تاکید می شود کشور ایران در حوزه هیدروپلیتیک به طور عام نیازمند ظرفیت سازی های نهادی سازمانی اجتماعی و عمومی است. مطالعه درهم تنیدگی اقدامات هیدروپلیتیکی انرژی و ترانزیتی ترکیه در کنار تحولات سیاسی و امنیتی در منطقه دارای اهمیت است که امید است در دستور کار جدی نهاد های سیاستگذار در کشور قرار گیرد.